

Lieta C-129/19

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2019. gada 19. februāris

Iesniedzējtiesa:

Corte suprema di cassazione (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 29. janvāris

Kasācijas sūdzības iesniedzēja:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Pretkasācijas sūdzības iesniedzēja:

BV

Pamatlietas priekšmets

Presidenza del Consiglio dei Ministri [Ministru padomes prezidentūras] kasācijas sūdzība par *Corte di appello di Torino* [Turīnas apelācijas tiesas] spriedumu, ar ko ir gandrīz pilnībā apstiprināts pirmās instances *Tribunale di Torino* [Turīnas tiesas] spriedums, ar ko tika atzītas Itālijā pastāvīgi dzīvojošās Itālijas pilsones, kura ir tīšā, vardarbīgā noziegumā cietusī, tiesības saņemt no Itālijas valsts [*Stato italiano*] atlīdzību par zaudējumiem, kas nodarīti ar to, ka Direktīva 2004/80/EK nav īstenota valsts tiesību sistēmā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu par Padomes Direktīvā 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) *par kompensāciju noziegumos cietušajiem* (turpmāk tekstā arī – “direktīva”), it īpaši tās 12. panta 2. punkta, transponēšanas pienākuma neizpildi.

Prejudiciālie jautājumi

Tiesai tiek lūgts paskaidrot [īpašos pamatlietas apstākļos: saistībā ar zaudējumu atlīdzības prasību, ko Itālijā pastāvīgi dzīvojošā Itālijas pilsoņe iesniedza pret valsti – likumdevēju – par Padomes Direktīvā 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) “par kompensāciju noziegumos cietušajiem” paredzēto pienākumu un it īpaši tās 12. panta 2. punktā paredzētā dalībvalstu pienākuma līdz 2005. gada 1. jūlijam (saskaņā ar tās 18. panta 1. punktu) ieviest vispārēju kompensāciju sistēmu, kas ir piemērota, lai nodrošinātu samērīgu un taisnīgu atlīdzinājumu cietušajiem visu vardarbīgo un tīšo noziegumu (tostarp seksuālās vardarbības noziegumā, kurā ir cietusi lietas dalībniece) gadījumos, ja tieši atbildīgās personas nevar nodrošināt nodarīto zaudējumu pilnīgu atlīdzinājumu, neīstenošanu un/vai nepareizu, un/vai nepilnīgu īstenošanu]:

- a) vai – saistībā ar situāciju, kad valsts tiesību sistēmā ir ar nokavēšanos (un/vai nepilnīgi) īstenota Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) “par kompensāciju noziegumos cietušajiem”, kas nav *self executing* [tieši iedarbīga], attiecībā uz direktīvā paredzētās tādas kompensāciju sistēmas ieviešanu vardarbīgos noziegumos cietušajiem, kura paredz dalībvalsts atbildību pret pārrobežu tiesību subjektiem, kuriem vienīgiem ir adresēta minētā direktīva, saskaņā ar principiem, kuri ir noteikti Tiesas judikatūrā (tostarp spriedumos “*Francovich*” un “*Brasserie du Pecheur un Factortame III*”) – Eiropas Savienības tiesībās ir prasīts paredzēt analogu dalībvalsts atbildību pret tiesību subjektiem, kuri nav pārrobežu tiesību subjekti (tātad, pastāvīgi dzīvojošiem tiesību subjektiem) un kuri nebūtu no direktīvas īstenošanas izrietošo priekšrocību tiešie saņēmēji, bet, lai novērstu vienlīdzības/nediskriminācijas vienas tiesību sistēmas (Eiropas Savienības tiesību sistēmas) ietvaros principa pārkāpumu, tiem bija jāsaņem un tie varētu saņemt kompensāciju – ja direktīva tiktu īstenota savlaicīgi un pilnībā – paplašinot pašas minētās direktīvas lietderīgo iedarbību (proti, minēto kompensāciju sistēmu)?

- *Ja atbilde uz iepriekšējo pirmo jautājumu ir apstiprinoša:*

- b) vai kompensācija tīšos, vardarbīgos noziegumos (un it īpaši Itālijas Kriminālkodeksa 690.-bis pantā paredzētajā seksuālās vardarbības noziegumā) cietušajiem, kas ir paredzēta Iekšlietu ministra 2017. gada 31. augusta Dekrētā (kas ir pieņemts saskaņā ar 11. panta 3. punktu 2016. gada 7. jūlija Likumā Nr. 122 [Noteikumi par Itālijas pienākumu, kas izriet no dalības Eiropas Savienībā, izpildi – Eiropas likums 2015.–2016.], ar vēlākajiem grozījumiem, [kas izdarīti ar 2017. gada 20. novembra Likuma Nr. 167 6. pantu un ar 2018. gada 30. decembra Likuma Nr. 145 1. panta 593.–596. punktu]) kā “fiksēta summa 4800 EUR apmērā” var tikt uzskatīta par “taisnīgu un samērīgu kompensāciju cietušajiem”, īstenojot Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta prasības?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) *par kompensāciju noziegumos cietušajiem* (konkrēti, 2., 6. un 14. apsvērums, un 12. un 18. pants)

LES 18. pants

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20., 21. un 51. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Codice penale [Itālijas Kriminālkodeksa] 609.-bis pants – Seksuāla vardarbība.

Legge 7 luglio 2016, n. 122 Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea - Legge europea 2015-2016 [2016. gada 7. jūlija Likums Nr. 122 Noteikumi par Itālijas pienākumu, kas izriet no dalības Eiropas Savienībā, izpildi – Eiropas likums 2015.–2016.], kas stājās spēkā 2016. gada 23. jūlijā un kurā pirmie grozījumi ir izdarīti ar *legge 20 novembre 2017, n. 167 Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea - Legge europea 2017* [2017. gada 20. novembra Likuma Nr. 167 Noteikumi par Itālijas pienākumu, kas izriet no dalības Eiropas Savienībā, izpildi – Eiropas likums 2017.] 6. pantu un jaunākie grozījumi izdarīti ar *legge 30 dicembre 2018, n. 145 Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2019 e bilancio pluriennale per il triennio 2019-2021* [2018. gada 30. decembra Likuma Nr. 145 Valsts budžets 2019. finanšu gadam un daudzgadu budžets trīs gadu periodam 2019.–2021.] 1. panta 593.–596. punktu. Konkrēti:

- 11. pants, kura 1. punktā ir paredzēts: “tiesības uz kompensāciju no valsts cietušajam tišā noziegumā, kas ir izdarīts ar vardarbību pret personu, un katrā ziņā noziegumā, kas ir paredzēts Kriminālkodeksa 603.-bis pantā, izņemot noziegumus, kas ir paredzēti 581. un 582. pantā, ja vien neiestājas atbildību pastiprinoši apstākļi, kas ir paredzēti Kriminālkodeksa 583. pantā”. Saskaņā ar 2. punktu kompensāciju par slepkavības, seksuālās vardarbības vai smagu miesas bojājumu nodarīšanas noziegumiem izmaksā cietušajam vai, ja cietušais nozieguma rezultātā ir miris, – personām, kurām uz to ir tiesības, tādā apmērā, kas ir noteikts minētā ministrijas dekrēta 11. panta 3. punktā. Par citiem noziegumiem, kas nav minēti iepriekš, kompensāciju izmaksā kā medicīnisko un palīdzības izdevumu atlīdzināšanu.

Decreto del Ministro dell'interno 31 agosto 2017 Determinazione degli importi dell'indennizzo alle vittime dei reati intenzionali violenti [Iekšlietu ministra 2017. gada 31. augusta Dekrēts par kompensāciju apmēra noteikšanu tišos, vardarbīgos noziegumos cietušajiem]. Šajā dekrētā ir noteikti kompensāciju apmēri tišos, vardarbīgos noziegumos cietušajiem: “a) par slepkavības noziegumu fiksētā summa 7200 EUR apmērā, kā arī par slepkavību, ko izdarījis laulātais, tostarp šķirtais laulātais, vai persona, kurai ir vai ir bijusi emocionāla saikne ar

cietušo, fiksētā summa 8200 EUR apmērā tikai cietušā bērniem; b) par Kriminālkodeksa 609.-bis pantā paredzēto seksuālās vardarbības noziegumu, izņemot, ja iestājas ar smaguma pakāpi saistīts atbildību mīkstinošs apstāklis, fiksētā summa 4800 EUR apmērā; c) par noziegumiem, kas nav minēti a) un b) punktā, līdz lielākais 3000 EUR kā medicīnisko un palīdzības izdevumu atlīdzība” (1. pants).

Codice civile [Itālijas Civilt kodeksa] 1218. pants: “Parādniekam, kas neizpilda savas saistības pienācīgi, ir jāatlīdzina zaudējumi, izņemot, ja tas pierāda, ka neizpildi vai kavējumu ir izraisījuši no viņa neatkarīgi nepārvaramas varas apstākļi”.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2005. gada oktobrī Rumānijas izcelsmes Itālijas pilsonē, kas pastāvīgi dzīvo Itālijā (turpmāk tekstā – “BV”), Turīnas pilsētā cieta tīšā, vardarbīgā noziegumā (seksuālā vardarbībā), kuru izdarīja divi Rumānijas pilsoņi. Par šo noziegumu pēdējiem minētajiem tika piespriests galīgais kriminālsods – brīvības atņemšana uz desmit gadiem un sešiem mēnešiem, kā arī zaudējumu atlīdzība, kas ir jānovērtē atsevišķā tiesvedībā, piešķirot BV tūlītēji izpildāmu pagaidu atlīdzinājumu 50 000,00 EUR apmērā. Tomēr cietusī nevarēja saņemt minēto summu, jo nozieguma izdarītāji aizbēga.
- 2 2009. gada februārī BV cēla prasību *Tribunale di Torino* [Turīnas tiesā] pret *Presidenza del Consiglio dei Ministri* [Ministru Padomes prezidentūru] (turpmāk tekstā – “PCM”) lūdzot atzīt tās civiltiesisko atbildību par Direktīvā 2004/80 paredzēto pienākumu neizpildi un/vai nepareizu, un/vai nepilnīgu izpildi.
- 3 PCM lūdza noraidīt prasības pieteikumu, apgalvojot, ka: Direktīva 2004/80/EK attiecoties vienīgi uz pārobežu situācijām; 12. panta 2. punkta saturs esot nenoteikts, tas liekot valsts likumdevējam izvēlēties gan atsevišķus noziegumu veidus, par kuriem ir jānosaka paredzētā kompensācija, gan noteikt taisnīgu apmēru summai, kas ir jāizmaksā cietušajam; Itālijā jau bija paredzēta līdzīga kompensāciju sistēma cietušajiem vardarbīgos un tīšos noziegumos, kaut arī attiecībā uz atsevišķiem noziegumu veidiem, konkrēti, ar terorismu un mafiju saistītiem noziegumiem, kā arī augļošanas un izspiešanas noziegumiem.
- 4 *Tribunale di Torino* ar 2010. gada 26. maija spriedumu pēc būtības konstatēja, ka PCM nav izpildījusi pienākumu īstenot Direktīvu 2004/80, un piesprieda tai samaksāt BV summu 90 000,00 EUR apmērā.
- 5 PCM pārsūdzēja minēto spriedumu *Corte di appello di Torino* [Turīnas apelācijas tiesā]. Ar spriedumu, kas ir pasludināts 2012. gada 23. janvārī, minētā *Corte d'appello* apstiprināja, ka Itālijas valsts nav izpildījusi pienākumu, kas ir paredzēts Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā. Tādējādi *Corte d'appello* tikai daļēji apmierināja PCM apelācijas sūdzību, vienīgi samazinot BV izmaksājamo summu līdz 50 000 EUR.

- 6 *PCM* iesniedza kasācijas sūdzību par *Corte di appello di Torino* spriedumu. *Corte di Cassazione* [Kasācijas tiesā] tiesvedība tika apturēta, gaidot Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) nolēmumus saistībā ar pārkāpuma procedūru, ko 2014. gada 22. decembrī Eiropas Komisija uzsāka pret Itālijas Republiku (Lieta C-601/14), kā arī saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par minētās direktīvas 12. panta 2. punkta interpretāciju, ko *Tribunale di Roma* [Romas tiesa] iesniedza ar rīkojumu, kas ir pasludināts 2015. gada 24. martā.
- 7 Pēc abu iepriekš minēto tiesvedību pabeigšanas (pirmās – ar virspalātas 2016. gada 11. oktobra spriedumu C-601/14; otrās – ar priekšsēdētāja 2017. gada 28. februāra rīkojumu pēc iesniedzējtiesas atteikšanās no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu) tiesvedība tika atkal atsākta.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 8 *PCM* uzskata, ka nav iestājušies juridiskie nosacījumi valsts atbildībai par zaudējumiem, kas radās no Direktīvas 2004/80 transponēšanas valsts tiesību sistēmā. Precīzāk, *PCM* uzskata, ka direktīva, un it īpaši tās 12. pants, nerada tieši īstenojamas tiesības pastāvīgajiem valsts iedzīvotājiem pret to piederības [dzīvesvietas] valsti, jo tā attiecas vienīgi uz “pārrobežu situācijām”, jo tās mērķis ir nodrošināt, ka gadījumā, ja dalībvalsts, kas nav cietušās personas dzīvesvietas dalībvalsts, teritorijā ir izdarīts vardarbīgs un tīšs noziegums, cietušajam tiktu nodrošināta piekļuve kompensāciju procedūrām, kuras ir paredzētas nozieguma izdarīšanas vietā. *PCM* arī norāda, ka BV atzītā atlīdzinājuma summa esot pārmērīga.
- 9 BV attiecībā uz atlīdzībām, kuras piesprieda citas tiesas, kuras izskatīja lietas pēc būtības un kuras apmierināja prasības pret Itālijas valsti par zaudējumu atlīdzību par Direktīvas 2004/80 neīstenošanu seksuālās vardarbības noziegumā cietušajiem, norāda, ka ir tikušas piespriestas summas 70 000 EUR un 150 000 EUR apmērā, kas ir apstiprinātas *Corte di appello di Milano* [Milānas apelācijas tiesas] 2017. gada 18. aprīļa spriedumā Nr. 1653.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

- 10 *Corte di Cassazione* norāda, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru princips par valsts ārpuslīgumisko atbildību par Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tā ir vainojama un kuri ir radījuši zaudējumus personām, ir daļa no Savienības tiesību sistēmas, un cietušajām personām ir piešķirtas tiesības uz atlīdzību saskaņā ar minēto atbildību, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, proti: 1) ar pārkāpto tiesību normu ir piešķirtas tiesības privātpersonām, 2) pārkāpums ir pietiekami būtisks un 3) pastāv tieša cēloņsakarība starp valstij esošā pienākuma neizpildi un cietušajām personām nodarīto kaitējumu.

- 11 Pēc *Corte di Cassazione* uzskatiem, a) apakšpunktā minētajam prejudiciālajam jautājumam ir svarīgs pirmais no minētajiem nosacījumiem. Proti, nav šaubu par to, ka šajā lietā ir izpildīti pārējie divi nosacījumi, jo Tiesa (spriedumā C-601/14) atzina, ka Itālijas valsts nav izpildījusi pienākumu īstenot Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā paredzēto pienākumu, un tāpēc, ka pastāv cēloņsakarība starp zaudējumiem, kurus BV prasa par minētā pienākuma nokavētu un/vai nepilnīgu īstenošanu, un minēto pienākumu neizpildi.
- 12 *Corte di Cassazione* uzsver, ka Tiesa spriedumā C-601/14 nosprieda, ka “neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka pārrobežu situācijās pastāv sistēma, kādā maksājama kompensācija personām, kas cietušas visa veida tīšos, vardarbīgos noziegumos, kuri izdarīti tās teritorijā, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumu, kas noteikts Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā”.
- 13 Tādos apstākļos saskaņā ar Tiesas sniegto Direktīvas 2004/80 kopējās piemērošanas jomas interpretāciju (skat. sprieduma C-601/14 36.–44. punktu) minētais 12. panta 2. punkts ir jāinterpretē “tādējādi, ka tajā ir iecerēts nodrošināt Savienības pilsonim tiesības uz taisnīgu un samērīgu kompensāciju par kaitējumiem, kas viņam nodarīti tās dalībvalsts teritorijā, kurā viņš atrodas, izmantodams savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, un tas tiek darīts, nosakot katrai dalībvalstij pienākumu izveidot kompensācijas sistēmu personām, kas cietušas no visa veida tās teritorijā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuri kvalificējami par tīšiem, vardarbīgiem noziegumiem” (45. punkts).
- 14 Attiecībā uz Itālijas Republikas iebildumu par Direktīvā 2004/80 paredzēto pienākumu apjomu (48. punkts), spriedumā C-601/14 ir uzsvērts, ka – lai arī Tiesa “patiešām ir nospriedusi, ka Direktīvā 2004/80 kompensācija ir paredzēta tikai tāda tīša, vardarbīga noziedzīga nodarījuma gadījumā, kas izdarīts dalībvalstī, kurā atrodas cietušais, izmantodams savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, tādējādi tīri iekšēja situācija šīs direktīvas piemērošanas jomā neietilpst” (49. punkts) – tādējādi Tiesa “vienīgi paskaidroja, ka ar Direktīvu 2004/80 izveidotā sadarbības sistēma attiecas vienīgi uz piekļuvi kompensācijai pārrobežu situācijās, taču neizslēdza, ka šīs direktīvas 12. panta 2. punktā katrai dalībvalstij – lai nodrošinātu tai šādās situācijās” – proti, pārrobežu situācijās – “izvirzītā mērķa sasniegšanu – ir paredzēts izveidot valsts sistēmu, kas garantētu kompensāciju personām, kuras cietušas jebkurā par tīšu, vardarbīgu noziegumu kvalificējamā noziedzīgā nodarījumā, kas izdarīts tās teritorijā” (49. punkts; skat. arī 50. punktu).
- 15 Pēc *Corte di cassazione* uzskatiem, spriedums C-601/14 atbilst iepriekšējiem Tiesas spriedumiem, kuros vienmēr ir ticis uzskatīts, ka Direktīva 2004/80 reglamentē vienīgi “pārrobežu situācijas” (skat. spriedumus, 2007. gada 28. jūnijs, *Dell’Orto*, C-467/05, 57. un 59. punkts, 2012. gada 12. jūlijs, *Giovanardi*, C-79/11, 37. punkts, un rīkojumu, 2014. gada 30. janvāris, *Paola C.*, C-122/13, 12. un 13. punkts).

- 16 Tātad pamatojoties vienīgi uz Direktīvu 2004/80 ir jāuzskata, ka Itālijas valsts pienākuma izveidot kompensācijas sistēmu “jebkurā” tīšā, vardarbīgā noziegumā (tātad, arī seksuālās vardarbības noziegumā) cietušajiem, kas ir izdarīts tās teritorijā, izpilde attiecas uz “pārrobežu situācijām”, nevis uz “pilnībā iekšējām situācijām”. No tā izriet, ka Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta norma, tāpēc, ka to ir pārkāpusi Itālijas valsts, rada tūlītēju un tiešu nosacījumu, lai varētu saņemt zaudējumu atlīdzību par valsts likumdevēja pārkāpumu vienīgi “pārrobežu situācijās”, un tātad nerada tūlītēju un tiešu nosacījumu tiem tīšos, vardarbīgos noziegumos cietušajiem, kuri pastāvīgi dzīvo Itālijas valstī.
- 17 Tātad a) apakšpunktā minētais prejudiciālais jautājums ir būtisks tāpēc, ka noliedzoša atbilde ietekmētu BV prasīto tiesību uz atlīdzinājumu pašu pamatu.
- 18 Prejudiciālais jautājums ir būtisks ņemot vērā arī neseno 2016. gada 7. jūlija Likumu Nr. 122, kurā tieši pēc pārkāpuma procedūras tika paredzētas “tiesības uz kompensāciju seksuālās vardarbības gadījumā” un kura regulējumam ar 2017. gada Likumu Nr. 167 ir piešķirts atpakaļejošs spēks, un kas tātad ir piemērojams arī tīšiem, vardarbīgiem noziegumiem, kas ir izdarīti “pēc 2005. gada 30. jūnija un pirms šī likuma stāšanās spēkā”, pagarinot kompensācijas piešķiršanas pieprasījumu iesniegšanas termiņus ar 2018. gada Likumu Nr. 145.
- 19 Tomēr, kaut arī BV var izmantot 2016. gada Likuma Nr. 122 regulējumu, prejudiciālais jautājums ir būtisks tāpēc, ka BV atsaucas uz tiesību uz zaudējumu atlīdzību par valsts pienākuma savlaicīgi transponēt Savienības tiesības neizpildi, nevis saskaņā ar valsts tiesībām pieprasa kompensāciju, kāda šobrīd ir paredzēta iepriekš minētajā likumā.
- 20 Konkrētāk, tā ir zaudējumu atlīdzības prasība pret valsti – likumdevēju par Savienības tiesību vienlīdzības un/vai diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu tādēļ, ka Direktīvā 2004/80 paredzētie pienākumi ir īstenoti novēloti, un/vai nepareizi, un/vai nepilnīgi.
- 21 Šajā saistībā *Corte di cassazione* atsaucas uz pastāvīgo Tiesas judikatūru, kas attiecas uz pamattiesībām (spriedums, 2002. gada 12. decembris, C-442/00, *Caballero*, 30. punkts), tostarp “vispārīgo vienlīdzības un nediskriminācijas principu” ([spriedumi] C-442/00, 30. punkts, C-81/05 *Cordero Alonso*, 45. punkts [37. punkts]; rīkojums, 2008. gada 16. janvāris, *Molinari* u.c. apvienotajās lietās no C-128/07 līdz C-131/07, 24. punkts).
- 22 Vienlīdzības princips ir tieši paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 20. pantā. Diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips ir paredzēts LES 18. pantā (bijušais EKL 12. pants), kā arī Hartas 21. panta 2. punktā.
- 23 *Corte di Cassazione* atgādina Hartas juridisko spēku un tās piemērošanu (spriedums, 2010. gada 22. decembris, *DEB*, C-279/09, 30. punkts; spriedums, 2011. gada 15. novembris, *Murat Dereci*, C-256/11, 71. punkts), un atgādina, ka prasība ievērot saistībā ar Savienības tiesībām noteiktās pamattiesības ir saistoša

- dalībvalstīm tikai tad, ja tās rīkojas Savienības tiesību piemērošanas jomā, un jēdziens “Savienības tiesību piemērošana” Hartas 51. panta izpratnē paredz, ka ir jābūt pietiekamai saiknei (spriedums, 1997. gada 29. maijs, *Kremzow*, C-299/95, 16. punkts; spriedums, 2014. gada 6. marts, *Siragusa*, C-206/13, 24. un 25. punkts).
- 24 Minētās cēloņsakarības vai saiknes esamības ar Eiropas Savienības tiesību sistēmu nepieciešamība tika atzīta arī saistībā ar prasību par ārpuslīgumisko atbildību, kas ir celta pret dalībvalsti varbūtēja Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, ar pieņēmumu, ka šīs dalībvalsts valstspiederīgajam var būt LESD 49., 56. vai 63. pantā paredzētajās pamatbrīvībās noteiktās tiesības (spriedums, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, 52. un 53. punkts).
- 25 Minētajā spriedumā Tiesa norādīja, ka: “LESD 49., 56. vai 63. pantā paredzēto pamatbrīvību interpretācija var izrādīties atbilstoša lietā, kurā visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti, ja valsts tiesībās ir noteikts, ka tiesai ir jāpiešķir tās dalībvalsts valstspiederīgajam, kurā atrodas tiesa, tādas pašas tiesības, kādas citas dalībvalsts valstspiederīgajam šādā pašā situācijā izriet no Savienības tiesībām” (52. punkts) un “tā tas ir arī gadījumā, kad, pat tad, ja pamatlietas fakti tieši neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, šo tiesību normas kļūst piemērojamas atbilstoši valsts tiesību aktiem, atbilstoši kuriem risinājumi, kas tiek sniegti situācijās, kad visi elementi ir saistīti ar vienu vienīgu dalībvalsti, atbilst Savienības tiesībās noteiktajiem” (53. punkts un spriedumi, 2018. gada 20. septembris, *Fremoluc NV*, C-343/17, 20.–24. punkts; 2018. gada 7. novembris, *K*, C-380/17, 34. punkts; 2018. gada 7. novembris, *C*, C-257/17, 31. punkts).
- 26 Izskatāmajā lietā, kā Tiesa to ir atzinusi spriedumā C-601/14, Itālijas valstij bija jāpielāgojas Savienības tiesībām, saskaņā ar kurām tai noteiktā termiņā bija jāīsteno pienākums ieviest vispārēju kompensācijas sistēmu tīšos, vardarbīgos noziegumos, kas izdarīti tās teritorijā, cietušajiem.
- 27 Kaut arī minētais pienākums ir domāts, lai tūlītēji un tieši reglamentētu pārrobežu situācijas, lai veicinātu citu dalībvalstu iedzīvotāju brīvu pārvietošanos, tas katrā ziņā ir paredzēts tādējādi, lai vispārēja kompensāciju sistēma būtu obligāti piemērojama arī Itālijas valsts pastāvīgajiem iedzīvotājiem.
- 28 *Corte di cassazione* uzskata, ka minēto Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta seku netiešo paplašināšanu Itālijas valstij tūlītējā un tiešā veidā liekot veikt vispārējais vienlīdzības princips (to skatot atsevišķi) un/vai diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips, kā Savienības pamattiesības (LES 18. pants, Hartas 20. un 21. pants), jo tieši pamatojoties uz minētajiem principiem/tiesībām šī valsts nevarētu savlaicīgi īstenot direktīvu tādējādi, lai kompensāciju sistēma būtu piemērojama tikai pārrobežu situācijās, kas netaisnīgi diskriminētu iedzīvotājus, kuri pastāvīgi dzīvo šīs valsts teritorijā.
- 29 *Corte di Cassazione*, atsaucoties uz 1989. gada 2. februāra spriedumu *Cowan*, C-186/87 (19. punkts), uzskata, ka šķiet, ka Tiesa piešķir patstāvīgu un īpašu

vērtību tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi (kas konkrētajā gadījumā ir saistīta ar diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principu), salīdzinot ar vērtību, kas ir piešķirta Līguma pamatbrīvībām (tostarp pārvietošanās brīvībai, kas ir būtiska izskatāmajā lietā).

- 30 Šādos apstākļos vispārējais vienlīdzības princips, kas ir dalībvalstu konstitucionālo tradīciju izpausme, ir uzskatāms par Savienības tiesību sistēmas stūrakmeni.
- 31 Tādēļ vienlīdzības un/vai diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principi kā Savienības pamattiesības rada nepieciešamo saikni starp minētajām “tīri iekšējām situācijām” un Savienības tiesībām.
- 32 Pamatojoties uz šo saikni un ņemot vērā LES 18. pantā un Hartas 20. un 21. pantā paredzēto Savienības pamatprincipu pārkāpumus, kā arī konstatēto Itālijas valsts pienākuma – savlaicīgi īstenot direktīvas 12. panta 2. punktā paredzēto pienākumu – neizpildi, *Corte di Cassazione* uzskata, ka ir jāuzdod Tiesai prejudiciālais jautājums, kas ir minēts a) punktā.

Par otro prejudiciālo jautājumu

- 33 Ja atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, tad iespēja, ka var rasties Itālijas valsts atbildība par Eiropas Savienības tiesību pārkāpumu, padara par svarīgu arī jautājumu, kas ir minēts b) punktā.
- 34 Saskaņā ar Tiesas judikatūru zaudējumi var tikt atlīdzināti arī konkrētā veidā, piemēram, ja valsts likumdevējs ar atpakaļejošu spēku pilnībā pielāgojas Eiropas Savienības tiesību normām, ja ar to pietiek, lai novērstu Savienības tiesību pārkāpuma nelabvēlīgās sekas, katrā ziņā izņemot, ja ir pierādīti iespējamie lielāki zaudējumi, kuri radās tādēļ, ka savulaik nebija iespējams izmantot tiesību normā garantētās priekšrocības (spriedums, 1997. gada 10. jūlijs, C-373/95, *Maso* u.c., 39.–42. punkts).
- 35 Pamata parametrs, pēc kura izvērtē un nosaka apmēru zaudējumiem, kuri radušies subjektam, kuru ir ietekmējusi valsts pienākuma neizpilde, kas izpaužas kā Direktīvas 2004/80 novēlota īstenošana, ir kompensācijas apmērs, kuru minētais tiesību subjekts kā tīšā, vardarbīgā noziegumā cietušais būtu tiesīgs saņemt sākotnēji.
- 36 Savienības tiesībās ir paredzēts, ka kompensācijai ir jābūt taisnīgai un samērīgai (šajā nozīmē skat. Direktīvas 2004/80 6. apsvērumu un 12. panta 2. punktu; skat. arī ģenerālvokāta secinājumus, 2016. gada 12. aprīlis, C-601/14, 86. un 87. punkts).
- 37 Tādējādi Tiesai uzticētā Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā minētās kompensācijas “taisnīguma” un “samērīguma” interpretācija ir svarīga, lai pārbaudītu to kritēriju juridisko pareizību, kurus tiesa, kas izskatīja lietu pēc būtības, izmantoja BV prasīto zaudējumu apmēra noteikšanai.

- 38 *Corte di cassazione* norāda, ka Iekšlietu ministra 2017. gada 31. augusta Dekrētā, kas ir pieņemts saskaņā ar 2016. gada Likuma Nr. 122 11. panta 3. punktu, par seksuālās vardarbības noziegumu ir paredzēta kompensācija fiksētas summas veidā 4800 EUR apmērā. Minēto kompensāciju izmaksā no Kopējā fonda [*Fondo comune*], kas ir paredzēts, lai izmaksātu kompensācijas arī ar mafiju saistītos noziegumos, izspiešanā un augļošanā cietušajiem.
- 39 Plašākā nozīmē un katrā ziņā tādēļ, ka pašā Direktīvā 2004/80 nav sniegtas precīzas un tūlītējas norādes, *Corte di Cassazione* uzskata, ka ir jāvadās pēc kompensācijas taisnīguma un samērīguma kritērijiem.
- 40 Šķiet, ka taisnīguma kritērija mērķis ir nodrošināt, lai kompensācijā (un tātad tās summas apmērā) tiktu ņemts vērā pirmām kārtām seksuālās vardarbības noziegumam raksturīgais smagums, aplūkojot cietušās personas ar vienlīdzīgu attieksmi, jo to cieņa ir vienāda. Turklāt valsts likumdevējs ir atzinis minētā nozieguma smagumu, 2016. gada Likuma Nr. 122 regulējumā paredzot, ka priekšroka piekļuvē minētajam Kopējam fondam ir dodama tieši “seksuālās vardarbības noziegumos cietušajiem”, kā arī “slepkavībā” cietušajiem (11. panta 3. punkts).
- 41 Turpretī šķiet, ka samērīguma kritērijs paredz kompensācijas personalizāciju, ņemot vērā būtiskus nozieguma subjektīvos vai objektīvos apstākļus.
- 42 Šādos apstākļos *Corte di Cassazione* uzskata, ka ir svarīgi ņemt vērā dažādas kompensācijas, kuras tiek izmaksātas no Kopējā fonda. Piemēram, 1990. gada Likumā Nr. 302 ir paredzēts, ka ir jāizmaksā tiesību subjektiem, kuriem terorisma vai organizētās noziedzības dēļ iestājas pastāvīga invaliditāte, kompensācija “līdz 200 000 EUR, proporcionāli konstatētajai invaliditātes pakāpei”.
- 43 Pēc tam tā atsaucas uz savu judikatūru attiecībā uz kritērijiem, saskaņā ar kuriem tiesām, kuras izskata lietu pēc būtības, ir jāvadās, nosakot atlīdzinājuma apmēru civilprocesā par zaudējumiem, kas radušies seksuālās vardarbības nozieguma rezultātā. Šie kritēriji ir identificēti morālās un fiziskās brīvības seksuālajā sfērā pārkāpuma intensitātē, izraisītajos psihiskajos traucējumos un sekās individuālajā psiholoģiskajā līmenī un intersubjektīvajās attiecībās, kriminālnozieguma prognozētajā ietekmē laikā un ietekmē uz cietušās personas personību. Tikai indikatīvā veidā, nesenā judikatūrā tiesas, kas izskatīja lietas pēc būtības, atlīdzības apmēru par zaudējumiem, kas radušies seksuālās vardarbības nozieguma rezultātā, noteica robežās no 10 000 EUR (nepilngadīgajam, bet tikai attiecībā uz morālo kaitējumu) līdz 200 000 EUR (nepilngadīgajam). Vienā seksuālās vardarbības mēģinājuma gadījumā pilngadīgās personas zaudējumi tika noteikti 15 000 EUR apmērā.
- 44 *Corte di cassazione* apzinās, ka atšķirībā no līmeņa, kurā darbojas likumdevēja plašā rīcības brīvība ieviešot Direktīvā 2004/80 noteikto kompensāciju sistēmu vispār, personisko zaudējumu atlīdzināšanas līmenī darbojas nelabvēlīgo seku, ko cietušajam ir nodarījusi nelikumīgā rīcība, pilnīgas atlīdzināšanas princips.

- 45 Tomēr, kaut arī likumdevēja rīcības brīvība ir plaša, tajā katrā ziņā ir noteikti jāievēro taisnīguma un samērīguma kritēriji, kas ir paredzēti Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punktā, *Corte di cassazione* uzskata, ka attiecībā uz kompensācijas apmēru ir jābūt pamata atbilstībai starp šiem kritērijiem un iepriekš minētajiem kritērijiem, pēc kuriem notiek nemantiskā kaitējuma, kas nodarīts seksuālās vardarbības nozieguma rezultātā, apmēra noteikšana, lai arī nav iespējams panākt vajadzīgo sakritību starp atlīdzību [no nozieguma izdarītāja] un kompensāciju [no valsts].
- 46 Pēc *Corte di cassazione* uzskatiem, no vienas puses, paredzot kompensācijas, kas var tikt piešķirtas saskaņā ar likumiem, kuri ir minēti iepriekš, Itālijas likumdevējs attiecībā uz apmēra noteikšanu ir vadījies pēc taisnīgiem (paredzot summas atkarībā no kompensējamo vardarbīgo noziegumu smaguma) un samērīgiem parametriem (apmēra noteikšanā ņemot vērā arī konkrētus nozieguma apstākļus).

No otras puses, attiecībā uz Itālijas tiesisko regulējumu, kas ir b) punktā minētā prejudiciālā jautājuma priekšmets, rodas šaubas, vai tajā paredzētā 4800 EUR kompensācijas summa tādēļ, kā tā ir noteikta fiksētā apmērā (un tātad acīmredzami “nesamērīga”) un ir maza (un tātad maksājums ir “netaisnīgs”), ir pretrunā Direktīvas 2004/80 12. panta 2. punkta regulējumam.